

Από την πρόνοια στην κοινωνική αλληλεγγύη*

Απόστολος Χατζητόλιος

Αν. Καθηγητής Ι.Σ. Α.Π.Θ., Διοικητής Α' ΔΥΠΕ

Από τον Μάρτιο του 2004 το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας μετονομάστηκε σε Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Η αλλαγή αυτή δεν είναι τυπικού χαρακτήρα. Αντίθετα συμβολίζει τη νέα αντίληψη για τις παρεχόμενες υπηρεσίες στον χώρο της κοινωνικής φροντίδας.

Έτσι η έννοια της κοινωνικής αλληλεγγύης αναδεικνύει τον σεβασμό και τον τρόπο αντιμετώπισης των αποδεκτών της κοινωνικής φροντίδας ως ενεργού και όχι παθητικού κρίκου του συστήματος, ενώ η κοινωνική πρόνοια είναι σε μεγάλο βαθμό συνυφασμένη με την εξάρτηση των ευρισκομένων σε αδυναμία συνανθρώπων μας από τις κρατικές υπηρεσίες. Η έννοια της εξάρτησης όμως έρχεται σε αντίθεση με τις σύγχρονες αντιλήψεις για την παροχή κοινωνικής φροντίδας και τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Ένας άνθρωπος μπορεί να είναι φιλάνθρωπος, μία οργάνωση επίσης. Το κράτος όμως όχι. Ο φιλάνθρωπος βοηθά από το υστέρημά του. Το κράτος όμως είναι υποχρεωμένο να μεριμνά όχι μόνο για τη φροντίδα των ανθρώπων που βρίσκονται σε ανάγκη, αλλά να τους στηρίζει ουσιαστικά να σταθούν στα πόδια τους και να ενσωματωθούν ισότιμα στην κοινωνία.

Αυτό που επίσης πρέπει να γίνει σαφές, είναι ότι η υγεία και η κοινωνική αλληλεγγύη απαιτούν διαφορετική προσέγγιση. Η ισότητα στην πρόσβαση και η ίση μεταχείριση όλων είναι οι βασικές αξίες στον τομέα της υγείας. Έτσι, στην υγεία πρέπει να αντιμετωπίζουμε το ίδιο έναν φτωχό και έναν εύπορο πολίτη, το ίδιο έναν Έλληνα και έναν μετανάστη.

Στην κοινωνική αλληλεγγύη όμως η ισότητα

αντιμετώπισης όλων των ανθρώπων δυνατόν ακόμη και να αναπαραγάγει την ανισότητα. Με διαφορετικό τρόπο οφείλει να σταθεί η πολιτεία δίπλα στον πρόσφυγα ή δίπλα σε μία γυναίκα-θύμα παράνομης εμπορίας, διαφορετικά σε «ένα παιδί των φαναριών», διαφορετικά σε έναν άνθρωπο με κινητικά προβλήματα.

Κοινωνική αλληλεγγύη σημαίνει να μην επιβάλλεις το όνειρό σου στους άλλους, αλλά να τους στηρίξεις όσο χρειάζεται για να πετύχουν οι ίδιοι να κάνουν τα δικά τους όνειρα πραγματικότητα. Γιατί δεν μεριμνάς μόνο για την υγεία των ανθρώπων, αλλά θέτεις τις βάσεις για την ευτυχία τους, δημιουργώντας προϋποθέσεις για την πρόσβαση τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι και την παραγωγική διαδικασία.

Αυτή η μεταβολή στον τρόπο που θεωρούμε την κοινωνική αλληλεγγύη μεταφράζεται σε συγκεκριμένο στρατηγικό σχεδιασμό από την Κυβέρνηση.

Έτσι, το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σχεδιάζει την υλοποίηση ενός «Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης» βασισμένου στους εξής πυλώνες:

1. Στον σχεδιασμό προγραμμάτων κοινωνικής παρέμβασης βασισμένων στις αρχές της Λευκής Βίβλου για τη Διακυβέρνηση με ουσιαστική εφαρμογή των γενικών της αρχών: δηλαδή της ανοικτότητας (openness), της συμμετοχής, του καταλογισμού ευθυνών, της αποτελεσματικότητας και της συνοχής.

2. Στον εκσυγχρονισμό των δομών των δημοσίων και ιδιωτικών φορέων της Πρόνοιας στη βάση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας

* Επιστημονική Διημερίδα του Συλλόγου Ελλήνων Κοινωνιολόγων, της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής του ΑΠΘ και της ΚΕΔΚΕ με θέμα: «Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις στον χώρο της Κοινωνικής Πολιτικής, Υγεία – Πρόνοια – Απασχόληση», Θεσσαλονίκη 21 και 22 Οκτωβρίου 2005. Υπό την αιγίδα Α' και Β' Υγειονομικών Περιφερειών Κεντρικής Μακεδονίας. Χαιρετισμός – Ομιλία κατά την Τελετή Έναρξης της Παρασκευής 21 Οκτωβρίου 2005 του Διοικητή Α' Υγειονομικής Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας Δρος. Απόστολου Χατζητόλιου, Αναπληρωτή Καθηγητή Ιατρικής Σχολής Α.Π.Θ.

τας και της πολυδιάστατης αξιολόγησης.

3. Στον σχεδιασμό και εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικής παρέμβασης σε πλουραλιστική βάση με τη συμμετοχή κρατικών φορέων, μη κυβερνητικών οργανώσεων, τοπικής αυτοδιοίκησης και εκπροσώπων ομάδων-στόχων και με ιδιαίτερη έμφαση στην αρχή της ουσιαστικής καταλληλότητας των φορέων που παρέχουν κοινωνική φροντίδα.

4. Στη δημιουργία ευέλικτων δικτύων κοινωνικής φροντίδας και στη διάχυση της τεχνογνωσίας και των επιτυχημένων πρακτικών στους φορείς-υποκείμενα του δικτύου.

5. Στην αξιοποίηση ανθρώπινων και υλικών πόρων του ιδιωτικού τομέα και

6. Στην επικέντρωση και προσαρμοστικότητα στις ιδιαίτερες ανάγκες των κοινωνικών ομάδων που βιώνουν ή απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό.

Στην κατεύθυνση αυτή ήδη έχει εκδοθεί από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και το Ινστιτούτο Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης η «Διεθνής ταξινόμηση της Λειτουργικότητας της Αναπηρίας και της Υγείας» σύμφωνα με την κατάταξη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας. Επίσης, ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για την Κάρτα Λειτουργικότητας και το Μητρώο Αναπήρων που ουσιαστικά θα απεικονίζουν την πραγματική κατάσταση της αναπηρίας στη χώρα μας και θα εφαρμοσθούν από το 2006.

Για δεύτερη συνεχή χρονιά επίσης, συνεχίζονται οι διαδικασίες πιστοποίησης των ιδρυμάτων σε όλη τη χώρα. Το σύστημα πιστοποίησης ελέγχει τις υπηρεσίες που παρέχουν τα μη κερδοσκοπικά κοινωνικά σωματεία, και τις προϋποθέσεις χρηματοδότησής τους από το κράτος. Αποτελεί όμως συγχρόνως και μία πλατφόρμα ανάπτυξης των υπηρεσιών πρόνοιας με αξιοποίηση του ιδιωτικού τομέα κατά τα επιτυχή πρότυπα των αναπτυγμένων χωρών. Η διαδικασία της Α' φάσης της πιστοποίησης έχει ήδη ολοκληρωθεί.

Πρέπει να τονισθεί ότι η σημασία την οποία αποδίδει η Κυβέρνηση και η ηγεσία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στην ανάπτυξη και οργάνωση δομών κοινωνικής πρόνοιας αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στον πρόσφατο Νόμο 3329 του 2005 όπου για πρώτη φορά η αναδιοργάνωση του ΕΣΥ αφορά πλέον όχι μόνο τις υπηρεσίες Υγείας αλλά και της Πρόνοι-

ας με τη δημιουργία ενός ενιαίου για την Πολιτεία, Συστήματος Υγείας, του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ΕΣΥΚΑ όπως πλέον σε συντομία ονομάζεται.

Ως Υγειονομική Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, οι πρωτοβουλίες και οι δράσεις μας κατευθύνονται στην ανάπτυξη ενός δικτύου συνεργασίας με φορείς της τοπικής κοινωνίας ειδικά σε θέματα που αφορούν ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Από τον Νοέμβριο του 2004 έχουμε συστήσει Επιτροπή ΑμεΑ που σκοπό έχει τη μελέτη, εισήγηση ή παροχή γνωμοδοτήσεων σε θέματα που αφορούν τα άτομα με αναπηρίες καθώς και σε θέματα εθελοντισμού με τη διατύπωση προτάσεων για την ανάληψη δράσεων στους τομείς αυτούς.

Στην Επιτροπή συμμετέχουν καταξιωμένοι επιστήμονες και επαγγελματίες από τον χώρο της Υγείας και της Κοινωνικής Αλληλεγγύης της ευρύτερης περιοχής της Κεντρικής Μακεδονίας, οι οποίοι συνδράμουν με τις γνώσεις, την εμπειρία και τον επαγγελματισμό τους στο έργο της Δ.Υ.ΠΕ. Πρόεδρος της Επιτροπής είναι ο κ. Ιωάννης Τσίκουλας, Καθηγητής Παιδιατρικής-Αναπτυξιολογίας του ΑΠΘ, ενώ για την κατανομή του έργου λειτουργούν πέντε υποεπιτροπές, ανάλογα με το ειδικότερο αντικείμενο, δηλαδή η υποεπιτροπή κινητικών προβλημάτων, η υποεπιτροπή αισθητηριακών προβλημάτων, η υποεπιτροπή νοητικών προβλημάτων, η υποεπιτροπή αυτισμού και ψυχικών διαταραχών και η υποεπιτροπή υποστήριξης-εθελοντισμού και προσβασιμότητας.

Ήδη οι προτάσεις όλων των υποεπιτροπών έχουν αποσταλεί στο Υπουργείο Υγείας, προκειμένου να ενσωματωθούν σε επί μέρους σχέδια έργων του Υπουργείου.

Επίσης, από τον Νοέμβριο του 2004 λειτουργεί το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών σε θέματα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης το οποίο έρχεται να καλύψει το κενό που υπήρχε μέχρι τώρα στην ενημέρωση-πληροφόρηση του πολίτη αναφορικά με τις υπηρεσίες υγείας-πρόνοιας και που αποτέλεσε πιλότο για τη θεσμοθέτηση των ΚΕΥΠΥΚΑ όπως σε συντομία ονομάζονται τα Κέντρα αυτά, από τον Νόμο 3329 του 2005 για την αναδιοργάνωση του ΕΣΥΚΑ.

Ως Διοικητής της Α' Υγειονομικής Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας θα μου επιτρέψετε

κλείνοντας τον χαιρετισμό μου να αποσαφηνίσω τον ρόλο της Υγειονομικής Περιφέρειας, ο οποίος είναι στρατηγικός, υπό την έννοια του πολιτικού σχεδιασμού αλλά και ελεγκτικός της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης.

Η ΔΥΠΕ ουσιαστικά είναι ο συνδετικός κρίκος στην άσκηση υγειονομικής πολιτικής με την υποβολή προς τον Υπουργό Υγείας εισηγήσεων, μέτρων και προτάσεων που αποσκοπούν στην πληρέστερη και αποδοτικότερη παροχή υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης στους πολίτες της Περιφέρειάς μας.

Δράττομαι της ευκαιρίας να συγχαρώ ιδιαίτερα την Πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής κα Χατζηδημού Έφη και την Πρόεδρο του Συλλόγου Ελλήνων Κοινωνιολόγων του Παραρτηματος Θεσσαλονίκης κα Τριχοπούλου Άννα για την οργάνωση του συνεδρίου αυτού καθώς και για τη

βοήθειά τους στις δράσεις της Α' ΔΥΠΕ Κεντρικής Μακεδονίας στον τομέα της Κοινωνικής Αλληλεγγύης, ως εργαζομένων αμοιτέρων στην κεντρική μας υπηρεσία.

Εύχομαι η επιστημονική διημερίδα αυτή που τελεί υπό την αιγίδα μας, να συμβάλει με τις εργασίες της και τις προτάσεις που θα κατατεθούν, σε μια γόνιμη συζήτηση για μια κοινωνία με ανθρωπιά και κοινωνική αλληλεγγύη. Προς τούτο χρειάζεται ενεργοποίηση των δυνάμεων της κοινωνίας των πολιτών, συντονισμός και συνεργασία όλων. Η βούληση υπάρχει. Οι δραστηριότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το πλούσιο έργο της Εκκλησίας και πολλών ιδιωτικών σωματείων και ασφαλώς η συνδρομή του Κράτους πρέπει να βοηθήσουν ώστε να οργανωθεί το καλύτερο δυνατόν θεσμικό πλαίσιο συνεργασίας όλων των φορέων για να δημιουργήσουμε έτσι μια πραγματική κοινωνία αλληλεγγύης.

